

BILAGA

Betänkande från arbetsgruppen med uppgift att föreslå initiativ som kan förstärka de själv- styrande områdenas deltagande i nordiskt samarbete

**Behandlat av samarbetsministrarna vid mötet på Åland
den 5 september 2007**

Innehåll

Arbetsgruppens förslag	2
1. Inledning.....	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Arbetsgruppens sammansättning m.m.	6
1.3 Utgångspunkter för arbetet	6
2. Avgränsningar m.m.	7
2.1 Avgränsningar i mandatet	7
2.2 Den nya strukturen inom det nordiska kultursamarbetet.....	7
3. Färöarnas, Grönlands och Ålands deltagande i det officiella nordiska samarbetet.....	9
3.1 Inledning	9
3.2 Deltagande i Nordiska rådet	9
3.3 Deltagande i NSK/MR-SAM, fackministerråd och ämbetsmannakommittéer	10
3.3.1 Deltagande i MR-SAM och fackministerråden	10
3.3.2 Deltagande i ämbetsmannakommittéerna	11
3.4 Deltagande i nordiska institutioner och samarbetsorgan	11
3.4.1 Normalstadgar för nordiska institutioner	11
3.4.2 Formella förutsättningar för fullt medlemskap	12
3.4.3 Genomgång av stadgar för institutioner och samarbetsorgan	12
3.4.4 Deltagande i styrelsemöten	13
3.5 Deltagande i nordiska program m.m.	14
4. Arbetsgruppens förslag	15
4.1 Möjlighet att ansluta sig till ett ministerrådsbeslut	15
4.2 Ordförandeskap	15
4.3 Skriftliga frågor och rekommendationer	15
4.3.1 Bakgrund	15
4.3.2 Nordiska rådets arbetsordning	15
4.3.3 Sedvänja vid samarbetsministrarnas frågetimme	16
4.4 Fullt medlemskap i enskilda institutioners och samarbetsorgans styrelser	17
Bilaga 1. Arbetsgruppens mandat	19
Bilaga 2. Önskemål från Färöarna	20
Bilaga 3. Önskemål från Grönland	22
Bilaga 4. Önskemål från Åland	23
Bilaga 5. Tillägg och avvikelser i fråga om de självstyrande områdena i stadgar för nordiska institutioner och samarbetsorgan	25

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Samarbetsministrarna beslutade den 27 oktober 2005 att det skulle företas en förutsättningslös kartläggning av de självstyrande områdenas – dvs. Färöarnas, Grönlands och Ålands – ställning och arbetsmöjligheter i det nordiska samarbetet. Kartläggningen skulle avse de juridiska och praktiska frågor som de självstyrande områdenas deltagande i det nordiska samarbetet reser.

Detta inbegrep att undersöka hur de självstyrande områdenas deltagande i det nordiska samarbetet under Helsingforsavtalet fungerar i praktiken, huruvida möjligheterna att delta fullt ut utnyttjas och vilka barriärer som kan finnas. Kartläggningen skulle utföras av generalsekreteraren med stöd av sakkunniga. Kartläggningen överlämnades till samarbetsministrarna den 31 maj 2006.³

Mot bakgrund av kartläggningen antogs därefter den 13 april 2007 ett mandat för en arbetsgrupp med uppgift att föreslå initiativ som kan förstärka de självstyrande områdenas deltagande i det nordiska samarbetet, se bilaga 1.

1.2 Arbetsgruppens sammansättning m.m.

I arbetsgruppen har ingått Harri Mäki-Reinikka (Finland, ordförande), Mads T Lunde (Danmark, ersatt den 29 maj av Karsten Ankjær Jensen), Niels à Velbastað (Färöarna), Jørgen S. Søndergaard (Grönland), Snjólaug Ólafsdóttir (Island), Fridtjov Clemet (Norge), Johan Tiedemann (Sverige) och Marine Holm-Johansson (Åland, förhinder den 29 maj). Johan Alling och Torbjörn Eklund (Nordiska ministerrådets sekretariat) har koordinerat arbetet.

Arbetsgruppen har hållit möten den 19 april, 29 maj och 3 september 2007.

1.3 Utgångspunkter för arbetet

Arbetsgruppen har, enligt sitt mandat (bilaga 1), som grund för sitt arbete haft ländernas egna förslag om hur de självstyrande områdenas deltagande i det nordiska samarbetet kan förstärkas. Nordiska ministerrådets sekretariat har därtill utrett i vilka av de nordiska institutionerna, samarbetsorganen, programmen m.m. under Nordiska ministerrådet som de självstyrande områdena har rätt att delta och på vilka villkor deltagandet sker.

Vidare har sekretariatet undersökt i vilka av nämnda organ som Färöarna, Grönland och Åland inte har rätt att delta. Arbetet har i enlighet med mandatet inte omfattat deltagandet i enskilda projekt.

Arbetsgruppens betänkande berör inte Färöarnas ansökan om att få ansluta sig till Helsingforsavtalet m.m., samt att bli medlem med rösträtt i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet.

---

³ De självstyrande områdena och det nordiska samarbetet – Generalsekreterarens kartläggning, ANP 2006:743 (i det följande Generalsekreterarens kartläggning).

2. Avgränsningar m.m.

2.1 Avgränsningar i mandatet

I enlighet med mandatet har arbetsgruppen inte behandlat förslag som kräver ändringar i Helsingforsavtalet. Detta innebär till exempel att arbetsgruppen inte föreslår att Färöarna, Grönland och Åland får ställning som kontraherande part till Helsingforsavtalet och fullt medlemskap i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet.

Arbetsgruppens mandat avgränsar vidare uppgiften till sådana frågor som omfattas av Nordiska ministerrådets verksamhet. Gruppen har valt att tolka mandatet så att uppdraget inte omfattar Nordiska rådets egen verksamhet, men väl sådana frågor som Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har gemensamt. Som en gemensam fråga räknas till exempel Färöarnas, Grönlands och Ålands rätt att vara adressater för – och att svara på – frågor och rekommendationer från Nordiska rådet, inom ramen för de självstyrande områdenas egen lagstiftnings- och förvaltningskompetens (se nedan).

Nordiska rådets presidium har hållits löpande orienterat om gruppens arbete.

2.2 Den nya strukturen inom det nordiska kultursamarbetet

De nordiska kulturministrarna beslutade i oktober 2005 om en ny struktur för det gemensamma nordiska kultursamarbetet. Samtidigt tillsatte ministrarna en så kallad policygrupp med uppgift att undersöka de självstyrande områdenas särskilda situation i förhållande till den nya strukturen och att "komme med förslag i förhållande till, hvorledes de selvstyrende områder sikres mulighed for fuld deltagelse i programvirksomheden [...]".

I detta sammanhang nämndes att ett av de överordnade målen för det nordiska kultursamarbetet är att särskild hänsyn skall tas till de självstyrande områdena och de särskilda strukturella förutsättningarna för kultursamarbetet som gäller mellan de självstyrande områdena och det övriga Norden.

Policygruppens rapport lades fram för kulturministrarna i november 2006, som noterade densamma för kännedom. När det gäller de praktiska förhållandena – som tangerar uppgifterna i det mandat som denna arbetsgrupp har – föreslogs följande:

- "De selvstyrende lande skal have ret til deltagelse på lige vilkår. Dette medfører, at de skal tilbydes plads i alle fora, og i den nye struktur anses alle at deltage på lige fod, dvs. at *sondringen mellem fuld deltagelse og observatørstatus ikke giver mening.*
- 'tilbydes plads i alle fora': Dette skal forstås således, at de selvstyrende lande i forhold til alle grupper (policygrupper, sagkyndiggrupper, arbejdsgrupper), som blandt andet er baseret på landerepræsentation, skal have ret til deltagelse på lige fod med øvrige lande. Hvis det er besluttet, at en gruppe kun skal bestå af repræsentanter for enkelte lande, jf. sagkyndiggrupperne vedr. kunst- og kulturprogrammet, må der sikres repræsentation for de selvstyrende lande.
- Der etableres en rejsestøtteordning for deltagelse fra de selvstyrende områder i policygrupper, sagkyndiggrupper, ad hoc grupper, arbejdsgrupper, konferencer, seminarer mv. For policygrupper, sagkyndiggrupper, ad hoc grupper og arbejdsgrupper anbefales der fastsat en ret til betalt deltagelse for så vidt angår rejseudgifterne. Hermed menes der betaling af rejseudgifter i mindst samme omfang som hidtil.

- For konferencer, seminarer mv. anbefales det, at der sikres deltagelse fra kulturlivet i de selvstyrende områder.”

Som konkrete resultat efter det at kulturministrarna diskuterat rapporten kan nämnas att de nordiska husen och instituten i Finland, Färöarna, Grönland, Island och Åland har fått nya arbetsuppgifter med funktion som lokala så kallade kulturkontaktpunkter. Rapporten har även legat till grund för hur vissa styr- och sakkunniggrupper skall vara sammansatta.

Avslutningsvis bör tilläggas att man inom kulturektorn har för avsikt att löpande undersöka hur den genomförda reformen fungerar i förhållande till Färöarna, Grönland och Åland.

3. Färöarnas, Grönlands och Ålands deltagande i det officiella nordiska samarbetet

3.1 Inledning

Kapitel 3 beskriver förutsättningarna för Färöarna, Grönland och Åland att delta i det officiella nordiska samarbetet. Generalsekreterarens kartläggning – vars text ligger till grund för redogörelsen i de delar nedan som berör de formella förutsättningarna – innehåller mer detaljerade uppgifter.

Redogörelsen nedan har ambitionen att teckna en så bred och detaljerad bild av det officiella samarbetet som möjligt, även om en utförlig redogörelse inte har varit möjlig att ta fram med tanke på att det, utöver Nordiska rådets organ och utskott, Nordiska ministerrådets 11 ministerråd, 15 ämbetsmannakommittéer och omkring 45 institutioner och samarbetsorgan, finns ett 90-tal arbetsgrupper av större eller mindre omfattning och varaktighet samt omkring 1 500 särskilda projekt.

3.2 Deltagande i Nordiska rådet

Frågan om de självstyrande områdenas deltagande i Nordiska rådet har nyligen behandlats i generalsekreterarens kartläggning.⁴ Sammanfattningsvis framgår där följande:

I Nordiska rådet samarbetar folkrepresentationerna i de fem länderna och de tre självstyrande områdena samt ländernas regeringar och de självstyrande områdenas landsstyren respektive landskapsregering.⁵

Rådet består av 87 valda medlemmar, regeringsrepresentanter och representanter för Färöarnas och Grönlands landsstyren samt Ålands landskapsstyrelse. Av medlemmarna väljer Danmarks folketing 16, Finlands riksdag 18, Islands allting 7, Norges storting och Sveriges riksdag vardera 20 samt vart och ett av Färöarnas lagting, Grönlands landsting och Ålands lagting 2. Dessutom väljer varje församling motsvarande antal suppleanter. Regeringarna kan utse så många medlemmar som de önskar. Detsamma gäller för landsstyrena och landskapsregeringen.⁶

Danmarks rikes delegation består av de av folketinget valda medlemmarna och de av regeringarna utsedda representanterna samt av Färöarnas och Grönlands delegationer. I Finlands delegation ingår Ålands delegation på motsvarande sätt. Sedan år 1983 har emellertid de självstyrande områdena dessutom rätt att forma egna delegationer.⁷

Det är bara de folkvalda medlemmarna i Nordiska rådet som har rösträtt. Det gäller också de folkvalda representanterna för de självstyrande områdena. I frågor som angår tillämpningen av överenskommelser mellan vissa länder har endast medlemmar från dessa länder rösträtt.

Rådets organ är enligt Helsingforsavtalet

- plenarförsamlingen,
- presidiet och
- utskotten.

Härtill kommer en kontrollkommitté.

---

⁴ Avsnitt 3.2 i generalsekreterarens kartläggning.

⁵ Artikel 44 i Helsingforsavtalet.

⁶ Artikel 47 i Helsingforsavtalet.

⁷ Artikel 48 i Helsingforsavtalet.

Varje land skall vara representerat i presidiet. De självstyrande områdena nämns inte i detta sammanhang. Att de självstyrande områdenas medlemmar inte har en uttalad rätt att ingå i presidiet - eller i kontrollkommittén - innebär dock inte att de inte kan ingå där, men då i kraft av medlemskapet i Danmarks rikes respektive Finlands delegation.

Regeringarna, landsstyrena och landskapsregeringen har rätt att väcka förslag i rådet.⁸

När ämnen som berör de självstyrande områdena behandlas av presidiet eller kontrollkommittén, kan en vald medlem från berört självstyrt område - om sådan inte finns i organet - närvara, yttra sig och framlägga förslag.⁹ Vidare gäller att i utskott där det inte ingår någon vald medlem från de självstyrda områdena, får en sådan medlem delta i utskottets arbete. En sådan medlem får - i den situation som avses i § 39 - efter överenskommelse med de danska respektive finska medlemmarna i utskottet delta i beslut i stället för en av dessa. I enlighet med rådande praxis avgör de självstyrande områdena själva om ett ärende berör dem.

Slutligen gäller att en medlem av en regering, ett landsstyre eller landskapsstyrelsen kan delta i utskottets arbete och har då yttranderätt, men inte rösträtt.¹⁰

3.3 Deltagande i NSK/MR-SAM, fackministerråd och ämbetsmannakommittéer

Generalsekreterarens kartläggning har även berört Färöarnas, Grönlands och Ålands deltagande i Nordiska ministerrådet.¹¹

3.3.1 Deltagande i MR-SAM och fackministerråden

Sammanfattningsvis understryker kartläggningen att det är de nordiska ländernas regeringar som samarbetar i Nordiska ministerrådet och att de självstyrande områdenas motsvarigheter deltar i arbetet. Även om aktiva verbformer har valts i båda fallen görs en klar åtskillnad (*samarbetar* respektive *deltar*).

Minst tre av länderna måste vara representerade av regeringsmedlemmar för att ministerrådet skall kunna fatta beslut¹² och ordförandeskapet roterar mellan de fem regeringarna i en bestämd ordning.

Varje land - men inte de självstyrande områdena - har en röst i ministerrådet.¹³ Både medlemmarna och representanterna för landsstyrena och landskapsstyrelsen har rätt att yttra sig i den ordning de begärt ordet.¹⁴

Som Fridtjov Clemet påpekar i sitt bidrag till generalsekreterarens kartläggning, har de självstyrande områdena möjlighet att vara närvarande med egna representanter i praktiskt taget alla sammanhang inom det nordiska samarbetet, med möjlighet att lägga fram förslag och framföra sina synpunkter. Denna möjlighet används också flitigt. Som framgår av tabellen i avsnitt 4.1 i kartläggningen översteg under perioden 2002 - 2004 vissa självstyrande områdens deltagande i ministermöten vissa länders.

---

⁸ Artikel 55 i Helsingforsavtalet

⁹ § 39 i Nordiska rådets arbetsordning.

¹⁰ § 54 i Nordiska rådets arbetsordning.

¹¹ Avsnitt 3.8 i generalsekreterarens kartläggning.

¹² Artiklarna 60 och 61 i Helsingforsavtalet.

¹³ Artikel 62 i Helsingforsavtalet.

¹⁴ § 7 i Nordiska ministerrådets arbetsordning.

Slutligen gäller att beslut som fattas i enlighet med Helsingforsavtalet är bindande för de enskilda länderna och för Färöarna, Grönland och Åland "i den mån de ansluter sig till beslutet i enlighet med självstyrelseordningarna".¹⁵

3.3.2 Deltagande i ämbetsmannakommittéerna

I Nordiska ministerrådets arbetsordning sägs att ämbetsmän från Färöarna, Grönland och Åland deltar i Nordiska samarbetskommitténs och andra ämbetsmannakommittéers sammanträden.¹⁶ I den arbetsordning för ämbetsmannakommittéer som samarbetsministrarna antog år 1993, upprepas i § 1 att ämbetsmän från Färöarna, Grönland och Åland deltar i mötena och i § 6 att det är länderna som har rösträtt. Med andra ord gäller samma ordning i ämbetsmannakommittéerna som i NSK/MR-SAM och fackministerråden.

3.4 Deltagande i nordiska institutioner och samarbetsorgan

3.4.1 Normalstadgar för nordiska institutioner

Inom ramen för det nordiska samarbetet drivs och finansieras flera institutioner och samarbetsorgan¹⁷ runt om i Norden. MR-SAM antog år 1999 så kallade normalstadgar för dessa och här regleras Färöarnas, Grönlands och Ålands deltagande i institutionernas styrelser. Sammanfattningsvis gäller följande för institutionerna:

Styrelseledamöterna nomineras av berörda medlemsländers regeringar och tillsätts av berört fackministerråd. Varje ledamot har en röst. Ordförandeskapet skall rotera mellan länderna. De självstyrande områdena har rätt att vara företrädare i institutionernas styrelser.

I institutioner som ligger i de självstyrande områdena, har representanten/-er från detta område samma rättigheter som ordinarie styrelseledamöter. För övriga styrelser gäller att representanter från de självstyrande områdena har yttrande och förslagsrätt, men inte beslutanderätt och att de har rätt att få avvikande mening förklarad till protokollet. Representation från de självstyrande områdena skall anmälas på förhand i enlighet med de regler som gäller för andra styrelseledamöter. I de fall ett eller flera av de självstyrande områdena har ett särskilt och påvisbart intresse för institutionens verksamhet kan representanterna för dessa områden bli fullvärdiga ledamöter med rösträtt i styrelsen.

Styrelsen är beslutförför när fyra nordiska länder är representerade. För institutionsstyrelser där de självstyrande områdena har full representation i styrelsen gäller särskilda bestämmelser som är fastställda i den enskilda institutionens stadgar.

Styrelsens möteskostnader skall belasta institutionen. Kostnaderna för de självstyrande områdenas deltagare vid styrelsens möten skall betalas på samma sätt som för övriga ledamöter.

---

¹⁵ Artikel 63 i Helsingforsavtalet, som också innehåller bestämmelser om eventuellt godkännande av nationella parlament m.m.

¹⁶ § 11 i Nordiska ministerrådets arbetsordning.

¹⁷ En samnordisk institution kännetecknas av den är ett eget rättssubjekt i förhållande till det nordiska rättställningsavtalet; att institutionens stadgar är fastställda av ministerrådet och överensstämmer med normalstadgarna för nordiska institutioner; att styrelsen är vald av ministerrådet samt att institutionen har en egen administrativ ledning. Ett samnordiskt samarbetsorgans stadgar kan avvika mer eller mindre från normalstadgarna. För en översikt över de samnordiska institutionerna och samarbetsorganen, se www.norden.org.

3.4.2 Formella förutsättningar för fullt medlemskap

Av kommentaren till § 3 i normalstadgarna framgår att "[i] de fall ett eller flera av de självstyrande områdena har ett särskilt och påvisbart intresse för institutionens verksamhet kan representanterna för dessa områden bli fullvärdiga ledamöter med rösträtt i styrelsen. Frågan om de självstyrande områdenas rösträtt i styrelsen avgörs av [det enskilda fackministerrådet]."

Kommentaren till § 7 klargör dock att fackministerrådet inte kan göra ändringar eller tillägg av stadgarna i principiella frågor utan godkännande av samsamarbetsministrarna. Hit torde frågan om medlemskap för ett självstyrande område räknas. Under alla omständigheter torde ett första beslut av det för institutionen ansvariga fackministerrådet vara nödvändigt för att MR-SAM skall kunna behandla saken.

3.4.3 Genomgång av stadgar för institutioner och samsamarbetsorgan

Nordiska ministerrådets sekretariat har genomgått de stadgar som gäller för nordiska institutioner och samsamarbetsorgan. Här redovisas endast avvikelser från normalstadgarna; huvudregeln framgår alltså ovan.

De institutioner och samsamarbetsorgan som i någon mån avviker från normalstadgarna är:

Institutioner:

- NHFØ - Nordens Hus på Färöarna
- NAPA - Nordens Institut i Grönland
- NIPÅ - Nordens Institut på Åland

Samsamarbetsorgan:

- NIAS - Nordisk institutt for Asienstudier
- NIFS - Nordiska institutet för sjörätt
- Nordiska Kulturfonden
- NORVULK - Nordisk Vulkanologisk Inst.
- SNS - SamNordisk Skovforskning

Sammanfattningsvis kan sägas att Färöarna, Grönland och Åland, när det gäller institutionernas styrelser, saknar fullt medlemskap – det vill säga har inte rätt att delta i styrelsebeslut – men att de har rätt att yttra sig och i det dagliga arbetet medverka på samma villkor som länderna. Undantag görs för Nordens hus på Färöarna samt Nordens institut på Grönland respektive Åland, där respektive självstyrande område har fullt medlemskap – i linje med normalstadgarna – i det i området belägna institutionen.

När det gäller samsamarbetsorganen kan sägas att Färöarna, Grönland och Åland i princip har samma ställning som gäller i institutionerna. Nordiska Kulturfonden utgör här ett undantag där det i styrelsen ingår tre representanter, jämte personliga suppleanter, från respektive självstyrande område.

Se vidare bilaga 5, Tillägg och avvikelser i fråga om de självstyrande områdena i stadgar för nordiska institutioner och samsamarbetsorgan.

3.4.4 Deltagande i styrelsemöten

Nordiska ministerrådets sekretariat har ställt samman statistik över hur ofta Färöarnas, Grönlands och Ålands ledamöter deltagit i de nordiska institutternas styrelser under 2006 och i några fall 2007.¹⁸

Följande institutioner omfattas:

- Kulturkontakt Nord
- Norden hus i Reykjavik (NOREY)
- Nordens hus på Färöarna (NFHØ)
- Nordens institut i Finland (NIFIN)
- Nordens institut i Grönland (NAPA)
- Nordens institut på Åland (NIPÅ)
- NordForsk
- Nordisk InnovationsCenter (NICE)
- Nordic Center for Spatial Development (Nordregio)
- Nordisk energiforskning (NEF)
- Nordisk institutt for odontologiske materialer (NIOM)
- Nordisk utbildningscenter för personal för dövblinda (NUD)
- Nordiska genbanken (NGB)
- Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap (NHV)
- Nordiska institutet för kvinno- och könsforskning (NIKK)
- Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA)
- Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)
- Nordiska projektexportfonden (NOPEF)
- Nordiska samarbetsorganet för handikappfrågor (NSH)
- Nordiska utbildningsprogrammet för utveckling av social service (NO-PUS)
- Nordiskt informationscenter för medie- och kommunikationsforskning (NORDICOM)

Vidare har Nordiska Kulturfonden (NKF), Center för journalistisk kompetenceudvikling, Nordiska barn- och ungdomskommittén (NORDBUK) samt Nordiska socialstatistikkommittén (NOSOSKO) tillfrågats. Dessa är inte institutioner i egentlig mening.

Av statistiken framgår följande:¹⁹

	1 – 2 deltaganden	≥ 3 deltaganden
Färöarna	Nordbuk NordForsk Nordiska kulturfonden	Kulturkontakt Nord Nordregio
Grönland	Nordbuk Nordens institut i Finland NordForsk Nordiska kulturfonden	Kulturkontakt Nord Nordregio
Åland	Nordens institut i Finland NordForsk Nordiska hälsovårdshögskolan	Kulturkontakt Nord Nordiska kulturfonden Nordregio

¹⁸ I och med omstruktureringen inom MR-kultur nedlades vid årsskiftet 2006/07 institutionerna och kommittéerna NIFCA, NordScen, NOMUS den så kallade museikommittén. En ny institution med administrativa uppgifter – Kulturkontakt Nord – inrättades. Det har inte varit möjligt att få tillgång till data för de institutioner m.m. som nedlagts, men data för Kulturkontakt Nord och Center for journalistisk kompetenceudvikling, som ersatte Nordisk journalistcenter avser år 2007 så långt verksamheten bedrivits i skrivande stund.

¹⁹ I övriga institutioner var deltagandet ≤ 1 för respektive område.

3.5 Deltagande i nordiska program m.m.

Nordiska ministerrådets sekretariat har samlat in information om Färöarnas, Grönlands och Ålands möjlighet att delta i program m.m. under Nordiska ministerrådet. Några uppgifter om hur möjligheterna faktiskt har utnyttjats har inte kunnat insamlas.

Följande program m.m. omfattas av undersökningen:

- Riktlinjer för samarbetet med nordvästra Ryssland respektive Baltikum
- Mobilitetsprogram för Estland, Letland och Litauen efter 2007 - procedurer och finansiering
- Handlingsprogram för nordisk fiskeri-, jord- och skovbrugs- och levnedsmiddelsamarbejde 2005-2008
- Strategien för genetiska resurser för fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler i Norden 2005-2008
- Program för Ny Nordisk Mad 2007-2009
- Bæredygtig udvikling
- Arktiskt samarbejde
- Miljömärket Svanen
- Nordic Environment Finance – NEFCO
- Mobilitets- och residensprogram inom kultursamarbetet
- Kulturkontakt Nord
- Sakkyndiggruppe inom kultursamarbetet
- Nordisk Film & TV Fond
- Nordisk Computerspilprogram
- Utbildningssektorns mobilitets- och nätverksprogram Nordplus
- Rådgivningsgrupperna på utbildningsområdet (HÖGUT, NSS, SVL och Nordens språkråd
- Nordjobb

Av undersökningen framgår i huvudsak att Färöarna, Grönland och Åland har möjlighet att delta i programmen på samma villkor som länderna. Det förekommer dock att antalet medlemmar i styrgrupper och liknande är lägre än vad som gäller för länderna.

Undantag från huvudregeln görs när det gäller:

- Miljömärket Svanen där den danska ordningen inte ger Grönland och Färöarna en självständig roll när det gäller att fatta beslut om licensiering.
- NEFCO – som grundas på ett beslut av de fem regeringarna och som inte omfattar ett självständigt deltagande från de tre områdena.
- Nordiska Film- och TV-fonden finansieras endast med en tredjedel av NMR; de nordiska filminstituten och nio nordiska TV-stationer betalar en tredjedel vardera. Styrelsen är sammansatt av representanterna för finansierarna.
- I fråga om Nordplus och rådgivningsgrupperna på utbildningsområdet deltar representanterna för de självstyrande områdena med observatörsstatus, med undantag för Nordens språkråd där de självstyrande områdena deltar på samma villkor som länderna.

Tilläggas kan att Åland av "geografiska skäl" valt att inte utnyttja sin plats i styrgruppen för det arktiska programmet.

4. Arbetsgruppens förslag

Arbetsgruppen föreslår följande initiativ som kan förstärka de självstyrande områdenas deltagande i det officiella nordiska samarbetet.

4.1 Möjlighet att ansluta sig till ett ministerrådsbeslut

Som framgår av artikel 63 i Helsingforsavtalet har Färöarna, Grönland och Åland möjlighet att ansluta sig till de beslut som staterna fattar inom ramen för avtalet. Detta sker i så fall i enlighet med de olika självstyrelseordningarna.

4.2 Ordförandeskap

Arbetsgruppen menar att Finland respektive Danmark, under de år som respektive land innehar ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet, i samråd med respektive självstyrande område, bör kunna arrangera möten så att ordet i ämbetsmannakommittéer och arbetsgrupper leds av tjänstemän från ett självstyrande område. Detta bör även kunna gälla för ministrar från de självstyrande områdena i fråga om ministermöten. Detta är särskilt en möjlighet när arbetsområdet eller dagordningen ligger inom den kompetens som det självstyrande området i fråga har övertagit. Detta är dock endast en procedurfråga som inte inverkar på rösträtten.

Arbetsgruppen är vidare medveten om det formella kravet på att tre nationella ministrar skall vara närvarande för att beslut skall kunna fattas inte påverkas av förslaget.

Arbetsgruppen föreslår MR-SAM

- **att** ansluta sig till arbetsgruppens förslag om att Danmark och Finland kan ge representanter för Färöarna, Grönland och Åland i uppgift att leda ordet vid ministermöten, i ämbetsmannakommittéer och i arbetsgrupper.

4.3 Skriftliga frågor och rekommendationer

4.3.1 Bakgrund

Nordiska rådet kan anta rekommendationer, göra andra framställningar eller avge yttranden till en eller flera av de nordiska ländernas regeringar eller till ministerrådet.²⁰

I generalsekreterarens kartläggning framhålls, både vad gäller rekommendationer och frågor, att Helsingforsavtalet avgränsar kretsen av adressater till regeringarna och ministerrådet. Helsingforsavtalet torde sålunda inte ge rådsmedlemmar rätt att rikta rekommendationer eller frågor till Färöarnas och Grönlands landsstyren eller Ålands landskapsregering.

4.3.2 Nordiska rådets arbetsordning

Nordiska rådets arbetsordning vidgar emellertid i § 18 kretsen av adressater så att en fråga även kan ställas till Färöarnas och Grönlands respektive landsstyren och till Ålands landskapsregering. Här går arbetsordningen längre än Helsingforsavtalets ordalydelse.

Enligt artikel 59 i Helsingforsavtalet fastställer Nordiska rådets plenarförsamling rådets arbetsordning. Vid 1996 års session ändrades rådets arbetsordning på flera punkter; en av dessa var att kretsen av adressater för frågor

---

²⁰ Artikel 45 i Helsingforsavtalet.

utvidgades – i förhållandet till artikel 57 i avtalet – till att även omfatta de båda landsstyrena samt landskapsstyrelsen (§ 18 i arbetsordningen).

Det finns ingenting i handlingarna från sessionen som explicit kommenterar denna ändring, inte vare sig i själva förslaget eller i debatten. I rapporten från den arbetsgrupp som lagt fram förslaget till ändrad arbetsordning kommenteras visserligen § 18, men att skrivningen avviker från Helsingforsavtalet nämns inte.

Däremot talar rapporten – och arbetsgruppens ordförande i sin presentation vid sessionen – om att "... Helsingforsavtalet innehåller en del formuleringar som skulle behöva ändras för att anpassa det nordiska samarbetet till en ny och föränderlig tid".

Inte vare sig i Nordiska rådets eller Nordiska ministerrådets arkiv har det gått att finna några dokument som visar att en formell kontakt har tagits. Om en kontakt har tagits är det mera sannolikt att denna har varit av informell natur.

Det kan avslutningsvis noteras att det inte framgår av protokollet från 1996 års session att någon av de nordiska regeringarnas representanter – vilka ingår i Nordiska rådet med yttranderätt – skulle ha invänt mot ändringen i arbetsordningen.

4.3.3 Sedvänja vid samarbetsministrarnas frågetimme

Vid Nordiska rådets årliga ordinarie session hålls en frågetimme där samtliga åtta samarbetsministrar svarar på frågor från parlamentarikerna i rådet.

Arbetsgruppen noterar att det är etablerad sedvänja att företrädarna för de självstyrande områdena svarar på (muntliga) frågor inom ramen för den kompetens som de har övertagit från Danmark respektive Finland, på samma villkor som sina nordiska kollegor. Såvitt är känt har det inte förekommit att någon representant för Danmarks, Finlands, Islands, Norges eller Sveriges regering invänt mot detta (jämför avgränsningen i Helsingforsavtalet).

Att göra åtskillnad mellan en fråga, rekommendation eller annan framställning som framställs skriftligen eller muntligen kan inte vara meningsfullt eftersom det måste vara innehållet som i detta sammanhang måste få anses vara det avgörande.

Sammanfattningsvis menar arbetsgruppen att tillämpningen av Helsingforsavtalet i praxis har utvecklats så, att landsstyrena på Färöarna och Grönland samt landskapsregeringen på Åland i realiteten ges rätt att inom ramen för den kompetens man har övertagit, vara adressater för – och att svara på – frågor, rekommendationer och andra framställningar från Nordiska rådet.

Arbetsgruppen föreslår MR-SAM

- **att** konstatera att tillämpningen av Helsingforsavtalet utvecklats så, att – i de fall frågan gäller de självstyrande områdena - landsstyrena på Färöarna och Grönland samt landskapsregeringen på Åland i realiteten ges rätt att inom ramen för den kompetens man har övertagit, vara adressater för – och att svara på – frågor, rekommendationer och andra framställningar från Nordiska rådet.

4.4 Fullt medlemskap i enskilda institutioners och samarbetsorgans styrelser

Färöarnas, Grönlands och Ålands ställning i styrelserna för de samnordiska institutionerna och samarbetsorgan beskrivs ovan. Sammanfattningsvis gäller att de självstyrande områdena i de flesta fall har en ställning som ligger det fulla medlemskapet nära. Arbetsgruppen är dock medveten om det värde som det kan ligga i för de självstyrande områdena att ha fullt medlemskap – med rösträtt – i de fall områdena har ett intresse av detta.

Arbetsgruppen konstaterar att MR-SAM redan har fastlagt en principiell riktlinje i denna sak. Arbetsgruppen menar att denna möjlighet äger allmän giltighet över tiden och det torde stå vart och ett av de självstyrande områdena fritt att ansöka om fullt medlemskap nu eller vid ett senare tillfälle.

Arbetsgruppen noterar vidare att länderna år 2002 har ändrat överenskommelsen om Nordiska kulturfonden, på så sätt att vart och ett av de självstyrande områdena nu har en medlem i fondens styrelse. Därtill noterar arbetsgruppen att de självstyrande områdena är tillförsäkrade fullt deltagande i sakkunnig grupperna inom MR-Kulturs nya struktur. Som framgått av betänkandet överväger kulturministrarna också att de självstyrande områdenas medverkan ytterligare utvidgas.

I övrigt menar arbetsgruppen att de nordiska institutionerna och samarbetsorganen, bör uppmanas att självmant kontakta de självstyrande områdena när frågor som är av intresse för de självstyrande områdena är aktuella i institutionens verksamhet.

Arbetsgruppen lägger därutöver till grund att institutionernas/samarbetsorganens styrelser består av personer som har i uppdrag att ta tillvara aktuell institutions/samarbetsorgans intresse i enlighet med det i stadgarna/riktlinjerna/mandatet m.m. fastlagda ändamålet för institutionen/samarbetsorganet. Mot denna bakgrund uppmanar arbetsgruppen de självstyrande områdena att lämna sitt bidrag till det nordiska samarbetet genom att ställa sakkunniga personer till förfogande för styrelsearbete och liknande på områden där man har ett intresse och en möjlighet att ge ett sådant bidrag.

Avslutningsvis anser arbetsgruppen att de årliga möten med de nordiska institutionerna som Nordiska ministerrådets sekretariat arrangerar, bör utformas så att även frågor som gäller de självstyrande områdena ges utrymme.

Arbetsgruppen föreslår MR-SAM

- **att** de självstyrande områdena kan delta i de samnordiska institutionernas och samarbetsorganens arbete på samma villkor som länderna – detta innebär att Färöarna, Grönland och Åland kan ansöka²¹ om fullt medlemskap i nämnda organ inom ramen för Helsingforsavtalet,
- **att** anmoda berörda ministerråd att överväga de önskemål från Färöarna, Grönland och Åland om deltagande i institutioner/samarbetsorgan som framgår av bilagorna 2-4 i arbetsgruppens betänkande,

---

²¹ Ansökningarna skall enligt vedertagen praxis godkännas av samarbetsministrarna samt sektorministrarna i samarbete med institutionerna/samarbetsorganen; i de fallen institutioner/samarbetsorganen är grundade genom mellanstatlig överenskommelse/traktat skall bestämmelserna i överenskommelsen/traktaten därtill beaktas.

- **att** uppmana de samnordiska institutionerna och samarbetsorganen att självmant kontakta de självstyrande områdena när frågor som är av intresse för de självstyrande områdena är aktuella i institutionens verksamhet samt
- **att** uppmana Nordiska ministerrådets sekretariat att vid planeringen av årliga institutionsmöten beakta Färöarnas, Grönlands och Ålands intresse av att frågor som berör de självstyrande områdena står på dagordningen.

Bilaga 1. Arbetsgruppens mandat

MANDAT

Till
NSK
Kopia
Från
Sekretariatet
Ämne

Nordiska ministerrådet

Store Strandstræde 18
DK-1255 Köpenhamn K
Tel
+45 3396 0200

Fax
+45 3396 0202

www.norden.org

13 april 2007

Uppgifter och mandat för en arbetsgrupp att föreslå initiativ som kan förstärka de självstyrande områdenas deltagande i nordiskt samarbete

Uppgifter

Gruppen börjar arbeta efter ländernas egna förslag av hur de självstyrande områdenas deltagande kan förstärkas. Sekretariatet utreder innan gruppens arbete i vilka av de nordiska institutionerna, samarbetsorganen, programmen m.m. under Nordiska ministerrådet som Färöarna, Grönland och Åland har rätt att delta och på vilka villkor deltagandet sker. Vidare utreds i vilka av nämnda organ som Färöarna, Grönland och Åland inte har rätt att delta. En samlad förteckning över beslut, stadgar och liknande skall ligga till grund för sekretariatets utredning. Arbetet omfattar inte deltagandet i enskilda projekt.

Arbetsgruppen skall ange orsakerna i de fall då Färöarna, Grönland och Åland inte ha rätt att delta och lämna förslag till sådana konkreta initiativ som inom ramen för Helsingforsavtalet kan förstärka de självstyrande områdenas deltagande i nordiskt samarbete, nordiska institutioner, samarbetsorgan, program m.m.

Arbetsformer m.m.

Gruppen arbetar under finskt ordförandeskap och med sekretariatsbetjäning av Nordiska ministerrådets sekretariat. Gruppen bestämmer själv sina närmare arbetsformer.

Gruppen rapporterar till Nordiska samarbetskommittén (NSK). NSK fungerar vid behov som övergripande styrgrupp.

Gruppens resultat skall framläggas på NSK:s möte, så att NSK kan rapportera till de nordiska samarbetsministrarna (MR-SAM) med sikte på att förbereda ett förslag till MR-SAM på Åland den 4 -5 september 2007.

Respektive land och självstyrande område betalar sina egna kostnader.

Bilaga 2. Önskemål från Färöarna

Færøerne – oversigt over organer uden deltagelse eller med begrænset deltagelse samt ønsker

Organ	Eksisterende situation	Ønsker	Begrundelse – Færøerne	Begrundelse – Norden
<ul style="list-style-type: none"> NSK EK-U EK-K NSS SVL Hovedprogramkomiteen for Nordplus rammeprogram Underprogramkomiteen for Nordplus Voksen NIFIN- Nordens Institut i Finland NOREY – Norden sHus i Reykjavík NAPA – Nordens Institu i Grønland NIPÅ – Nordens Institut på Åland NCJ – Nordisk Journalistcenter NordForsk NORDICOM – Nordiskt informationscenter för medie- och kommunikationsforskning Nordisk Kulturfond Nordisk Film og TV Fond 	<ul style="list-style-type: none"> Observatørstatus uden stemmeret - " - Ingen Et styremedlem på skift – en parlamentariker og en embedsmand Ikke medlem 	<ul style="list-style-type: none"> Fuld repræsentation - " - - " - Fuldt medlemskab af styret Medlemskab med fuld repræsentation 	<ul style="list-style-type: none"> Nødvendigt for at få fuld nytte af deltagelse – desuden har sagen principiell betydning for Færøerne - " - - " - - " - - " - 	<ul style="list-style-type: none"> Det gavner Norden, at hele Norden er med - " - - " - - " - - " -
Organ	Eksisterende situation	Ønsker	Begrundelse – Færøerne	Begrundelse – Norden
<ul style="list-style-type: none"> EK-S NSH – Nordiska samarbetsorganet for handikappfrågor Handikap politiska rådet 	<ul style="list-style-type: none"> Observatørstatus uden stemmeret Observatørstatus i styret Et medlem for Færøerne 	<ul style="list-style-type: none"> Fuld repræsentation - " - - " - 	<ul style="list-style-type: none"> Nødvendigt for at få fuld nytte af deltagelse – desuden har sagen principiell betydning for Færøerne - " - Landene er repræsenteret med 3 medlemmer. Politisk, embedsværk og brugerorganisationer. Færøerne får ikke fuld nytte af samarbejdsmuligheden. 	<ul style="list-style-type: none"> Det gavner Norden, at hele Norden er med - " - Færøernes handikaporganisation, har repræsenteret Færøerne alene i rådet. Det har været manglende forankring med denne repræsentation.

• NHV- Nordiska högskolan for folkehelsevetenskap	Ingen	- " -	Nødvendigt for at få fuld nytte af deltagelse - desuden har sagen principiel betydning for Færøerne	Det gavner Norden, at hele Norden er med
• NAD – Nordiska Namden for Alkohol- och Drogforskning	Ingen	- " -	- " -	- " -
• NUD – Nordiska Uddannelsescenter for personal for døvblinde	Ingen	- " -	- " -	- " -
• NOPUS – Nordiska uddannelsesprogrammet for udvikling av social service	Ingen	- " -	- " -	- " -

Bilaga 3. Önskemål från Grönland

Fuldt medlemskab af Nordforsk bestyrelse

[Grönland] vil i første omgang anmelde ønsket om fuldt medlemskab af Nordforsk bestyrelse.

Begrundelse:

- Grönland har ansvaret for forskningspolitikken i hjemmestyrerregi
- Grönland har faglig kompetence som kan bidrage til at videreudvikle den fælles nordisk forskningsprofil
- Grönland har egne forskningsinstitutioner
- Grönland kan (og gør det allerede) indgå i fælles nordiske forskningsprojekter

Som supplement kan [henvises] til de anbefalinger som kulturministrene tilsluttede sig på MR-K 3/2006

En af anbefalingerne var netop vedr. de selvstyrende landes deltagelse i de nordiske institutioner, arbejdsgrupper mv. Det anførtes herom i rapporten:

"De selvstyrende lande skal have ret til deltagelse på lige vilkår. Dette medfører, at de skal tilbydes plads i alle fora, og i den nye struktur anses alle at deltage på lige fod, dvs. at sondringen mellem fuld deltagelse og observatørstatus ikke giver mening.

"tilbydes plads i alle fora": Dette skal forstås således, at de selvstyrende lande i forhold til alle grupper (policygrupper, sagkyndiggrupper, arbejdsgrupper), som blandt andet er baseret på landerepræsentation, skal have ret til deltagelse på lige fod med øvrige lande. Hvis det er besluttet, at en gruppe kun skal bestå af repræsentanter for enkelte lande, jf. sagkyndiggrupperne vedr. kunst- og kulturprogrammet, må der sikres repræsentation for de selvstyrende lande."

Fra grønlandsk side finder vi det opløftende at det er kulturområdet, som en af de klassiske samarbejdsområder, der er foregangsområder, når det gælder inddragelse af de selvstyrende områder på en ligeværdig måde i det nordiske samarbejde i Nordisk Ministerråd. Vi er således sikre på at det vil tjene det nordiske samarbejde både indadtil og udadtil at følge dette eksempel

Bilaga 4. Önskemål från Åland

Förteckningen nedan bygger på det principiella argumentet att Åland självt borde få föra sin talan i de nordiska samarbetsorganen inom områden där man har egen lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet. Förteckningen är inte uttömmande utan visar ett typiskt urval av områden där Åland har egen behörighet. Den bör förstås så att den omfattar också de underliggande arbetsgrupperna där Åland har egen behörighet.

Det är viktigt att hitta en form för utökat deltagande som möjliggör att de självstyrande områdena var för sig kan ta initiativ till utökat deltagande, oberoende av de övriga självstyrande områdena. På så sätt kan den gemensamma nyttan maximeras då de självstyrande områdena kan ha särskilt intresse och kompetens på olika områden.

Åland vill därför ges möjlighet att återkomma till frågan om utökat deltagande i framtiden.

Ämbetsmannanorgan	Aktuell situation	Önskar	Motivering -Åland	Motivering - Norden
I följande finns åländsk repr. NSK ÄK-ENERGI, energipolitik ÄK-U, utbildning och forskning ÄK-S, social- och hälsofrågor ÄK-M, miljöfrågor ÄK-K, kulturellt samarbete ÄK-FJLS, fiskeri och havsbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk ÄK-N, näringspolitik ÄK för regionalpolitik ÄK-Arbetsliv ÄK-JÄM ÄK-FINANS - samt arbetsgrupper under ämbetsmannakommittéerna där vi redan nu är representerade	Deltar utan rösträtt Gunnar Westerholm Stig Nordberg Yvonne Eliasson Carina Strand Helena Blomqvist Jan-Ole Lönnblad Olof Karlsson Sölve Högman Mikael Karring Linnea Johansson Linnea Johansson Lars-Erik Karlsson Vivan Nikula Niclas Slotte	Om länderna går in för att möjliggöra ett utvidgat deltagande så är dessa ämbetsmannagrupper av intresse.	De ärenden som handläggs i dessa ämbetsmannakommittéer ligger under åländsk behörighet. Landskapsregeringen har redan nu representanter utsedda som deltar i möten.	Genom att utvidga deltagandet med rösträtt så erkänner och respekterar länderna den existerande delade behörigheten mellan Finland och Åland.
• NordForsk	Observatörsstatus utan rösträtt. Gösta Helander deltar i ledningsgrupp för nordisk forskning	Fullt medlemskap	Landskapet har inlett satsningar på nordiskt forskningssamarbete bl.a. vid Högskolan på Åland. Även ÅSUB deltar i nordiskt forsknings-samarbete.	
• Nordicom		Representation	Det vore betydelsefullt och utvecklande att få representation i Nordicom. En representation skulle stimulera forskningen om medie- och informationsverksamheten på Åland.	
• Nordisk film och TV fond		Representation	Åland är en mycket liten aktör när det gäller film- och tv-produktion men en observatörspost skulle	

Fullvärdigt deltagande i NordForsk – Åländska synpunkter

Fullvärdigt deltagande i NordForsk är mycket viktig för Ålands del. De självstyrande områdena bör få samma status som de övriga medlemmarna, dvs. de nordiska länderna. Nu deltar de självstyrande områdena i samma kategori som de baltiska länderna, dvs. med observatörsstatus. Det skulle vara en klar markering av att också Åland på ett fullvärdigt sätt ingår i den nordiska forskningsgemenskapen. Åland satsar konkret och målmedvetet på att arbeta sig in i den nordiska innovations- och forskningsmiljön.

Åland har de senaste åren, främst tack vare sin nya högskola och också via den egna statistikmyndigheten (ÅSUB, Ålands statistik- och utredningsbyrå) på allvar börjat arbeta med forskningskrävande frågor inom sina respektive kompetensområden. Forskningssamarbete finns mellan Högskolan på Åland, ÅSUB och i första hand andra nordiska länder, men utvecklingen förutsätter att Åland också i sammanhanget NordForsk kan räkna sig som en fullvärdig medlem av den nordiska forskarfamiljen.

Till Ålands spetskompetensområden med klart intressanta forskningsmöjligheter hör i första hand hela det stora sjöfartsområdet och även turismnäringen. De är Ålands viktigaste utvecklingsområden och där har landskapet redan stor sakkunskap och hög kompetens inom både logistik, krishantering (Crowd and Crisis Management, CCM), navigation, simulator- och marinteknologi och turisminnovation.

Även inom ämnesområdet "självstyrelse och autonomi" och de demografiska och kulturhistoriska områdena finns det intressanta forskningsmöjligheter, där det redan förekommer forskning, som kan och bör vidareutvecklas, gärna tillsammans med de övriga självstyrande områdena och länderna i Norden. Det finns stora möjligheter att där finna "nordisk nytta".

Det ovan nämnda området Crowd and Crisis Management (CCM) är internationellt intressant även långt utanför Norden. Där pågår redan ett organiserat forskningssamarbete mellan sjöfartshögskolor i Norden (Kalmar, Göteborg m.fl.) och några andra europeiska länder. Området har stor utvecklingspotential och där kan man kanske allra tydligast se möjligheterna till framgångsrik "nordisk nytta" och dessutom europeisk och allmänt internationell nytta.

(källa: Gösta Helander, åländsk deltagare med observatörsstatus i Nordforsk)

Bilaga 5. Tillägg och avvikelser i fråga om de självstyrande områdena i stadgar för nordiska institutioner och samarbetsorgan

Nedan redovisas avvikelser och tillägg från normalstadgarna i fråga om de självstyrande områdena. Endast de paragrafer där tillägg förekommer redovisas och då redovisas inte hela paragrafen utan endast tillägget.

Kursiv stil anger att texten är ett tillägg till normalstadgarna. Hänvisningarna till stycke samt rad är till för att tydliggöra var, utifrån dokumentet med normalstadgarna, avvikelserna har lagts till. För att göra detta så överskådligt som möjligt återges normalstadgarna i slutet av denna bilaga.

Fet stil anger avvikelser från normalstadgarna.

1. Institutioner

1.1 NHFØ - Nordens Hus på Färöarna

Paragraf	Plats i paragrafen	Avvikelse
§ 3 Styrelsen II Sammansättning m.m.	Stycke 2, rad 1	Styrelsen består av 8 ordinarie ledamöter, varav en ledamot från varje nordiskt land och <i>tre ledamöter från Färöarna.</i>
	Stycke 3, rad 3	<i>Rotationsprincipen gäller endast för ledamöterna från länderna.</i>
	Stycke 5, rad 1	En representant från vart och ett av de självstyrande områdena <i>utanom Färöarna</i> äger rätt att delta på styrelsemötena med yttrande- och förslagsrätt, men utan rätt att delta i beslut.
III Arbetsformer	Stycke 1, rad 1	Ordförande och vice ordförande skall rotera <i>mellan ledamöterna.</i>
	Stycke 1, rad 3	Valet av ordförande och vice ordförande skall meddelas Nordiska Ministerrådets sekretariat och <i>Färöarnas Landsstyre.</i>
§ 5 Finansiering och ekonomi	Stycke 4, rad 1	Protokollet skickas till ministerrådets sekretariat och <i>Färöarnas Landsstyre</i> för kännedom.
	Stycke 1, rad 1	Institutionens verksamhet finansieras Nordiska Ministerrådet och av <i>Färöarnas Landsstyre med ett belopp som motsvarar 8 % av Nordiska Ministerrådets anslag samt med eventuella bidrag från andra källor.</i>
§ 7 Övrigt	Stycke 2, rad 3	Institutionens årsredovisning [...] skall överlämnas till Nordiska Ministerrådet och <i>Färöarnas Landsstyre.</i>

Till stöd för sig och den övriga ledning-

---

en utpekar styrelsen efter samråd med Färöarnas Landsstyre en rådgivande nämnd på högst 15 personer på tre år åt gången som intressemässigt och geografiskt återspeglar det färöiska samhället.

Rad 1 *Institutionen är beliggande på matrikel nr 1453C. Tomten har donerats för ändamålet av Tórshavns kommun.*

Rad 2 *Nordiska Ministerrådet (MR-K) och Färöarnas Landsstyre beslutar samfällt om ändring, tillägg eller upphävande av dessa stadgar.*

Rad 3 *Om institutionens verksamhet upphör, skall Nordiska Ministerrådet (MR-Kultur) och Färöarnas Landsstyre gemensamt besluta om institutionens egendom.*

1.2 NAPA - Nordens Institut i Grönland

Paragraf	Plats i paragrafen	Avvikelse
§ 3 Styrelsen I Tillsättning och ansvar	Stycke 2, rad 3	Styrelsen har arbetsgivaransvaret för institutionens samtliga anställda, med undantag av tillsättning/upsägning av institutionsledaren, jfr. § 4, samt personal som omfattas av avtalet den 11 december 1985 mellan Grönlands hemstyre och Nordiska Ministerrådet.
II Sammansättning m.m.	Stycke 2, rad 1	Styrelsen består av 4 ordinarie ledamöter, varav 3 från nordiska länder och 1 ledamot från Grönland.
	Stycke 2, rad 2	Ledamöterna från de nordiska länderna skall rotera mellan länderna. Därutöver utses 1 personlig suppleant för den grönländska ledamoten och 2 suppleanter som kommer i från de två nordiska länderna som inte er representerade i styrelsen.
	Stycke 3, rad 1	Styrelseledamöter och suppleanter utses för en tid om högst 2 år åt gången och sitter endast fyra mandatperioder i följd.
	Stycke 5, rad 1	En representant från vart och ett av de självstyrande områdena utanom Grønland äger rätt att delta på styrelsemötena
III Arbetsformer	Stycke 1, rad 4	Styrelsen är beslutsför när 2 nordiska

---

länder och Grönland är representerade.

§ 5 Finansiering och ekonomi	Stycke 1, rad 1	<i>Grönlands hemmastyres förpliktelser är fastlagda i särskilt avtal från den 11 december 1985 med Nordiska Ministerrådet.</i>
§ 7 Övrigt		<i>När institutionens verksamhet upphör tillfaller institutionens journaler, papper, datautrustning, böcker m.m Nordiska Ministerrådet, övrigt tillfaller Grönlands hemmastyre..</i>

1.3 NIPÅ - Nordens Institut på Åland

Paragraf	Plats i paragrafen	Avvikelse
§ 3 Styrelsen	Stycke 2, rad 3	<i>samt personal omfattas av avtal från 10 december 1984 mellan Ålands landskapsstyrelse och Nordiska Ministerrådet.</i>
I Tillsättning och ansvar		
II Sammansättning m.m.	Stycke 2, rad 1	<i>varav 3 från de nordiska länderna och 1 från Åland. Ledamöterna från de nordiska länderna skall rotera mellan länderna. Därutöver utses 1 personlig suppleant för den åländska ledamoten och 2 suppleanter som kommer i från de två nordiska länderna som inte er representerade i styrelsen.</i>
	Stycke 3, rad 1	<i>Styrelseledamöter och suppleanter utses för en tid om högst 2 år</i>
	Stycke 5, rad 1	<i>En representant från vart och ett av de självstyrande områdena utanom Åland äger rätt att delta på styrelsemötena</i>
III Arbetsformer	Stycke 1, rad 1	<i>Ordförande och vice ordförande skall rotera mellan ledamöterna.</i>
	Stycke 1, rad 4	<i>Styrelsen är beslutsför när 2 nordiska länder och Åland är representerade.</i>
§ 4 Administration	Stycke 3, rad 2	<i>Övrig personal tillsätts av institutionsledaren, undantag görs för administrationssekreteraren som efter avtal mellan Nordiska Ministerrådet och Ålands landskapsstyrelse, tillsätts och finansieras av landskapsstyrelsen. Det formella arbetsgivaransvaret för denna tjänsten innehas av Ålands landskapstyrelse medan den dagliga arbetsledningen förestås av institutionsledaren.</i>
§ 5 Finansiering och ekonomi	Stycke 1, rad 1	<i>Institutionens verksamhet finansieras helt eller delvis över Nordiska Ministerrådets budget og Ålands landskapsstyrelse ifølge avtale av 10 desember 1984.</i>

---

2. Samarbetsorgan

Samarbetsorganens stadgar/bestämmelser följer ingen bestämd mall. Det bör dock observeras stadgarna för de första fyra samarbetsorganen även återfinns i normalstadgarna för institutionerna.

2.1 Samnordisk skovforskning (SNS)

Placering i dokumentet	Bestämmelse
§ 3, Stycke 3	En repræsentant fra hvert af de tre selvstyrende områder Færøerne, Grønland og Åland har ret til at deltage i bestyrelsesmøderne med ytrings- og forslagsret, men ikke ret til at deltage i beslutningerne. Repræsentanter for de selvstyrende områder har endvidere ret til at få afvigende synspunkter ført til protokols.

2.2 Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS)

Placering i dokumentet	Bestämmelse
§ 3 Styrelsen II Sammansætning Stykke 3	En repræsentant från vart och ett av de självstyrande områdena äger rätt att delta på styrelsemötena med yttrande- och förslagsrätt, men utan rätt att delta i beslut. Representant för de självstyrande områdena skall vidare äga rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet.

2.3 Nordisk Institutt For Sjørett (Nifs)

Placering i dokumentet	Bestämmelse
§ 3 Styret II Sammansetning Stykke 3	En repræsentant fra hvert av de selvstyrte områdene har rett til å delta på styremøtene med tale og forslagsrett, men uten stemmerett. Representanter for de selvstyrte områdene har også rett til å få avvikende synspunkter anført i protokollen.

2.4 Nordisk Vulkanologisk Institut (NORDVULK)

Placering i dokumentet	Bestämmelse
2. Bestyrelsens sammensætning Stykke 3 och 4	Repræsentanter for instituttets personale har ret til at deltage i bestyrelsesmøderne som observatører. De har i denne egenskab ret til at ytre sig i forhandlingerne og kan kræve deres udsagn tilført protokollen, men de har ikke stemmeret. De kan ikke deltage ved behandling af løn- og personale spørgsmål. Samme ret har repræsentanter for de selvstyrende områder i Norden.

2.5 Nordiska kulturfonden

Placering i dokumentet	Bestämmelse
Artikel 1	Nordiska Kulturfondens syfte är att främja det kulturella samarbetet mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt de självstyrande områdena Färöarna, Grønland och Åland.

Artikel 7

Styrelsen består av tretton ledamöter. Nordiska rådet utnämner fem av ledamöterna, en från varje land. Ministerrådet utnämner likaså fem ledamöter, en från varje land. På motsvarande sätt utnämns en personlig suppleant för varje ledamot. Vidare utnämns tre ledamöter från respektive Färöarna, Grönland och Åland. Den ledamot som representerar Färöarna väljs jämte en personlig suppleant för varannan mandatperiod av Nordiska rådet och för mellanliggande mandatperiod av ministerrådet. De ledamöter som representerar Grönland respektive Åland samt dessa ledamöters personliga suppleanter väljs för varannan mandatperiod av ministerrådet och för mellanliggande mandatperiod av Nordiska rådet.

Normalstadgar för nordiska institutioner samt
*Anvisningar för utformning av stadgar för nordiska institutioner*²²

S T A D G A R

för . . . . . , nedan kallad för institutionen, fastställda av Nordiska Ministerrådet (MR-. . . . .) den . . . . . år . . . . . och gällande från den . . . . . år . . . . . Samtidigt upphör stadgar fastställda den . . . . . Institutionens etablering är godkänd av Samarbetsministrarna . . . . .

Dessa stadgar är utformade i enlighet med normalstadgar för nordiska institutioner och har beslutats av samarbetsministrarna den 30 september 1999.

(Till dessa normalstadgar an knyter "Anvisningar för utformning av stadgar för nordiska institutioner" fastställda av Samarbetsministrarna den 30 september 1999)

§ 1 Syfte/målsättning

Institutionens uppgift är att befrämja och vidareföra det nordiska samarbetet inom ramen för dess mandat. Institutionens alla verksamhetsformer och aktiviteter bör syfta till en hög nordisk profil och bidra till den nordiska nyttan så att verksamheten skapar ett nordiskt mervärde utöver de rent fackliga samarbetsresultaten.

Institutionen utgör en del av Nordiska Ministerrådets organisation. Vid institutionens utåtriktade aktiviteter skall sambandet mellan Nordiska Ministerrådet och institutionen därför göras tydligt i syfte att stärka den nordiska profilen.

§ 2 Verksamhet och arbetsuppgifter

§ 3 Styrelsen

I. Tillsättning och ansvar

Institutionens styrelse tillsätts av och är ansvarig inför Nordiska Ministerrådet (MR-. . . . .).

Styrelsen ansvarar för all verksamhet som bedrivs vid institutionen. Styrelsen har arbetsgivaransvaret för institutionens samtliga anställda, med undantag av tillsättning/upsägning av institutionsledaren/chefstjänsten, jfr. § 4.

Styrelsen ansvarar för den långsiktiga strategiska planeringen, utifrån de syften/målsättningar för institutionen som Ministerrådet angivit. Styrelsen är, inom de ramar som Nordiska Ministerrådet angivit, ett policy-skapande organ inom institutionens fackområde och skall behandla frågor av större betydelse

---

²² Anvisningarna återges ej här men finns tillgängliga i Nordiska ministerrådets sekretariat.

rörande målsättning, verksamhetsinriktning, organisation, ekonomi, budget och personalpolitik samt svara för att resultaten regelbundet följs upp och utvärderas.

Styrelsen skall säkerställa driften genom att utfärda riktlinjer till institutionsledaren samt följa upp hur dessa efterlevs.

II. Sammansättning m. m.

Vid utnämning av en styrelseledamot skall risken för jäv undvikas. En styrelseledamot får inte delta i behandlingen av frågor, om styrelseledamoten har ett personligt intresse i ärendet eller om ledamoten kan komma att inneha en dubbel roll. Alla styrelseledamöter är skyldiga att själva uppmärksamma eventuella jävssituationer.

Styrelsen består av . . . . . ordinarie ledamöter, varav . . . . .
. . . . från varje nordiskt land. Därutöver utses personliga suppleanter för de ordinarie ledamöterna. Den personliga suppleanten deltar endast i styrelsemötet vid förfall för den ordinarie ledamoten.

Styrelseledamöter och suppleanter utses för en tid om högst fyra år at gången och sitter endast två mandatperioder i följd. Vart annat år väljs ett jämnt antal styrelseledamöter och suppleanter, och vart annat år väljs ett ojämnt antal.

Jämställdhet mellan könen skall eftersträvas vid utseende av styrelse.

En representant från vart och ett av de självstyrande områdena äger rätt att delta på styrelsemötena med yttrande- och förslagsrätt, men utan rätt att delta i beslut. Representant för de självstyrande områdena skall vidare äga rätt att få avvikande mening fördd till protokollet. Representation från de självstyrande områdena skall anmälas på förhand i enlighet med de regler, som gäller för andra styrelseledamöter.

En representant för personalen äger rätt att delta i styrelsens arbete enligt domicillandets medbestämmanderegler. Styrelsen fastställer själv när personalrepresentanten inte får delta t. ex. vid speciella löne- och personalärenden, som exempelvis vid specifika lönejusteringar. Andra ledare och medarbetare vid institutionen får inte delta i styrelsen.

Styrelsearvodet fastställs i den ordning Nordiska Ministerrådet (MR-SAM) bestämmer. Styrelsens möteskostnader belastar institutionen.

III. Arbetsformer

Styrelsen utser inom sig ordförande och vice ordförande. Ordförandeskapet skall rotera mellan länderna. En ordförandeperiod kan uppgå till högst två år och en styrelseledamot kan vara ordförande högst två perioder i följd. Valet av ordförande och vice ordförande skall meddelas Nordiska Ministerrådets sekretariat. Styrelsen är beslutsför när fyra nordiska länder är representerade.

Varje ledamot har en röst. Ledamot äger rätt att lägga ner sin röst. Beslut fattas med enkel majoritet. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Styrelsen sammantrader när ordföranden så bestämmer eller när minst två styrelsemedlemmar eller institutionsledaren begär det.

Det skall föras protokoll från styrelsemötena. Protokollet skicks till ministerrådets sekretariat för kännedom.

Institutionens ledare är normalt styrelsens föredragande och sekreterare. Ledaren har vidare ansvaret för beredning av de ärenden, som föreläggs

styrelsen, och för verkställighet av styrelsens beslut. Styrelsen träffar närmare bestämmelser (arbetsordning) om utförandet av sitt uppdrag.

IV. Beslutsformer

Styrelsen kan fatta beslut i olika former:

- a) Vid ordinarie möte
- b) Vid telefonmöte
- c) Genom skriftlig procedur (inkl. elektronisk post)

Styrelsen kan delegera beslutanderätten i ärenden, som inte är av principiell eller av större betydelse till arbetsutskott, ordföranden eller institutionsledaren.

§ 4 Administration

Institutionsledaren ansvarar för institutionens löpande verksamhet. Institutionen skall fullgöra sitt arbete i nära kontakt med berörda delar av Nordiska Ministerrådet och dess sekretariat, bl.a. genom att Ministerrådssekretariatet vid behov kan vara representerat på styrelsens möten. Representanten för Ministerrådet deltar inte i styrelsens beslut.

Nordiska Ministerrådet eller ämbetsmannakommittén kan efter delegering tillsätta/säga upp institutionsledaren på förslag från Generalsekreteraren. Det ankommer på styrelsen att lämna förslag till Generalsekreteraren. Ministerrådet eller ämbetsmannakommittén respektive. Generalsekreteraren kan efter delegering fastställa också anställningsvillkor och förändringar i dessa. Styrelsens förslag bifogas.

Institutionens övriga chefspersoner eller nyckelpersoner anställs/sägs upp av styrelsen eller av institutionsledaren efter delegering från styrelsen. Annan personal anställs/sägs upp av institutionsledaren. Personalen anställs normalt på 4 års kontrakt med möjlighet till förlängning. Den samlade kontraktperioden kan dock uppgå till högst 8 år. Övriga anställningsvillkor regleras genom "Överenskommelse av den 9. december 1988 om de anställdas rättsställning vid nordiska institutioner" och övriga bestämmelser beslutade av Nordiska Ministerrådet. Institutionens anställda är oavhängiga av de nationella förvaltningarna.

§ 5 Finansiering och ekonomi

Institutionens verksamhet finansieras helt eller delvis över Nordiska Ministerrådets budget. Nordiska Ministerrådets "Økonomireglement for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget" och det internordiska revisionsreglementet för medel beviljade av de nordiska parlamenten till Nordiska Ministerrådet m.fl. gäller för institutionen. Härutöver kan Nordiska Ministerrådet (MR-SAM) utfärda ytterligare instruktioner för institutionernas förvaltning och ekonomi.

Institutionen omfattas av Ministerrådets system med kontraktsstyrning. Institutionens årsredovisning, som omfattar årsräkenskaper och verksamhetsberättelse, skall av styrelsen tillsammans med revisionsberättelsen överlämnas till Nordiska Ministerrådet. Revisionsberättelsen skall innehålla förslag till beslut i Ministerrådet huruvida årsredovisningen kan godkännas.

§ 6 Offentlighet

I fråga om offentlighet av institutionens handlingar skall domicillandets bestämmelser tillämpas även för denna nordiska institution.

§ 7 Övrigt

Institutionen skall tillsvidare ha sitt säte (hemvist) i . . . . .
. . . . .

Nordiska Ministerrådet (MR- . . . . .) beslutar om ändring, tillägg eller upphävande av dessa stadgar.

När institutionens verksamhet upphör tillfaller institutionens egendom Nordiska Ministerrådet.